

PAPER DETAILS

TITLE: Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeği'ni Türkçeye Uyarlama Çalışması

AUTHORS: Feride BACANLI,Elvan YILDIZ AKYOL,Semih KAYNAK,Mehmet Bugra ÖZHAN

PAGES: 389-407

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/592459>

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeği'ni Türkçeye Uyarlama Çalışması

Adaptation of the Adolescent-Parent Career Congruence Scale into Turkish

Feride BACANLI¹, Elvan YILDIZ AKYOL², Semih KAYNAK³, Mehmet Buğra ÖZHAN⁴

Geliş Tarihi
Submitted by

19.02.2018

Kabul Tarihi
Accepted by

08.10.2018

Öz

Bu araştırmanın temel amacı Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeği'nin (Sawitri vd., 2012) geçerlik ve güvenirliğinin Türkiye'deki ergen öğrenciler üzerinde incelenmesidir. İlk olarak ölçeği oluşturan maddeler Türkçeye uyarlanmıştır. Türkçeye uyarlanan maddeler psikolojik danışma ve rehberlik, ölçme ve değerlendirme ve Türkçe alanlarından uzmanlar tarafından incelenmiş, alınan dönütler kapsamında gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formu Ankara il merkezinde üçü lise, üçü ortaokul düzeyinde olmak üzere altı farklı okulda öğrenim görmekte olan toplam 494 ergen öğrenciye uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan birinci ve ikinci düzey DFA sonuçları birlikte değerlendirildiğinde; ölçeğin orijinal formunda yer alan iki faktörlü yapısının araştırmanın çalışma grubu olan Türk ergen öğrencilerde de desteklendiği görülmüştür. Ölçeğin ölçüt geçerliğine kanıt sağlamak amacıyla Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği ile ilişkisi incelenmiştir. Ölçeğin güvenirliği, Cronbach Alpha katsayısı ile iç tutarlılık, test-tekrar test tekniği ile de kararlılık bağlamında incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Cronbach Alpha katsayısı değerleri tamamlayıcı uyum alt boyutu için .77, benzerlik uyumu alt boyutu için .73, ölçeğin bütünü için ise .82 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirlikleri ise tamamlayıcı uyum alt boyutu için .84, benzerlik uyumu alt boyutu için .79, ölçeğin bütünü için ise .89 olarak hesaplanmıştır. Araştırma bulguları bir bütün olarak değerlendirildiğinde Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeği'nin ebeveynler ile onların ergen çocuklarının kariyer beklentileri arasındaki uyumu ölçen 11 maddeden ve tamamlayıcı uyum ve benzerlik uyumu olmak üzere iki alt faktörden oluşan, teorik ve uygulamalı araştırmalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Ergen-ebeveyn kariyer uyumu ölçeği • geçerlik ve güvenirlik.

Abstract

The main purpose of this study is investigation of the validity and reliability of Adolescent-Parent Career Congruence Scale (Sawitri, Creed and Zimmer-Gembeck, 2012) on adolescent students in Turkey. Firstly, Turkish form of the scale was formed. The Turkish forms of the items were investigated by the experts from the departments of psychological counseling and guidance, measurement and evaluation and Turkish. After experts opinions' were taken, the necessary editings were made. 494 adolescents studying in six different schools (three in high school and three in middle school) located in Ankara participated to the study. Confirmatory factor analysis (CFA) was used to determine the construct validity of the Turkish form. When the first and second level CFA results were evaluated, it was seen that the two-factor original structure of scale was also supported for the Turkish adolescents. For the criteria validation, the relationship between Adolescent-Parent Career Congruence Scale and Family Influence Scale was investigated. Reliability of the scale was examined by Cronbach Alpha coefficient and the test-retest technique. As a result of the investigation, the Cronbach Alpha coefficients were found as .77 for the complementary congruence subscale, .73 for the supplementary congruence subscale, and .82 for the whole scale. Test-retest reliability was calculated as .84 for the complementary congruence subscale, .79 for the supplementary congruence subscale and .89 for the whole scale. When the research findings were evaluated, it can be said that Adolescent-Parent Career Congruence Scale which measure the congruence between the parents and their adolescent children's career expectations consisting of two sub-scales (complementary congruence and supplementary congruence) and 11 items is a valid and reliable measurement tool that can be used theoretical and practical research in future.

Keywords: Adolescent-parent career congruence scale • validity and reliability

¹**Sorumlu Yazar/Corresponding Author:** Feride Bacanlı (Prof. Dr.), Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye. E-posta: feribacanlı@gmail.com

²Elvan Yıldız Akyol (Arş. Gör.), Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye. E-posta: elvanyldz@hotmail.com.

³Semih Kaynak (Arş. Gör.), Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye. E-posta: semihkaynak89@gmail.com

⁴Mehmet Buğra Özhan (Arş. Gör.), Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum. E-posta: mehmet.ozhan@atauni.edu.tr.

Atıf/Citation: Bacanlı, F., Yıldız Akyol, E., Kaynak, S., ve Özhan, M.B. (2018). Ergen-ebeveyn kariyer uyumu ölçeği'ni türkçeye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi / Ege Journal of Education*, 19(2), 389-407. DOI: 10.12984/egedf.396759

Extended Summary

Introduction

Adolescence period generally includes the last years of middle school and the whole high school period in the education process. During middle and high school years, adolescents are expected to undertake many developmental tasks, such as acquiring identity status (Marcia, 1980) and adapting to challenges in adolescence period. On the other hand, adolescents in middle school are expected to prepare for the high school entrance exam and choose a high school compatible with their interest areas. Adolescents in high school are expected to undertake responsibility for career development tasks such as preparing for university entrance exam and making career decisions for the profession that they wish to pursue in the future. It is seen that parents, other family members, peers and teachers play important roles in the process of fulfilling their general, educational and career development tasks for adolescents in our country and abroad. In parallel with this situation, many studies in the literature reveal that significant others, especially parents, may have positive or negative effects on the career development of adolescents. For this reason, adolescents may have difficulties in the process of making career decisions (Bacanlı, 2016; Bacanlı, Eşici, & Özünlü, 2013; Gati & Saka, 2001, Öztemel, 2013).

Parents often want adolescents to choose the kind of careers appropriate to their socio-economic conditions. Adolescents are economically dependent on their parents. Thus, adolescents inevitably need their parents' financial support for their education and other needs. In short, adolescents in middle school and high school are not alone in doing educational and career choices. In a clearer sense, exam success, positive or negative effects of the parents, family structure, family relationships, and socio-economic level of the family, duration and amount of financial support affect adolescents' career planning and career choices (Bacanlı, Eşici & Özünlü, 2013).

As a natural consequence, it seems necessary and important for adolescents in our country to be in agreement with their parents in the process of making educational and career plans and making career decisions. From this point of view, determining how adolescents align with their families in terms of career expectations will form the basis for determining what career counseling services offer. Therefore, there is a need for a measurement tool to assess the career congruence of adolescents with their parents. For this reason, present study was aimed to adapt the Adolescent-Parent Career Congruence Scale to Turkish culture which measures the congruence between the adolescents and their parents in terms of career expectations.

Method

A total of 494 adolescents, 267 (53.9 %) girls and 227 (45.9 %) boys, participated in this study. Students are studying in six different schools, three in high school and three in middle school in Ankara city center. 188 students (38,0 %) are studying in 8th grade., 166 students (33,5 %) are studying in 9th grade, 36 students (7,3 %) are studying in 10th grade, 86 students (17,4 %) are studying in 11th grade and 19 students (3,8 %) students are studying in 12th grade. A great majority of students reported that they perceived their economic situation as middle (89.3 %). The parents of these adolescents have different educational levels.

In the process of adapting the scale to Turkish culture, first the necessary authorizations was taken from the authors of the scales. Then, the first Turkish form of the scale was formed. In the formation of the Turkish version of the scale, initially the scale items were translated into Turkish by five academicians who are expert in

the field of counseling and guidance and able to translate English. Then, the researchers compared item translations one by one by group working. They decided by discussing what would be the most appropriate statement for each item. The Turkish draft form prepared by the researchers, was investigated by a measurement and evaluation expert in terms of conformity with the principles and techniques of measurement and evaluation and by Turkish expert in terms of compliance with Turkish, by an academicians working in the field of career counseling in terms of the appropriateness of the English-Turkish translation and by the school psychological counselors working at middle school and high school level in terms of compliance with the student's level. After the feedbacks from the experts, the application form of Turkish scale was formed.

After the Turkish version of the scale was formed, the research data were collected by school counselor working in the schools of the study group. Applications were completed in one lesson.

Results

Two different levels of confirmatory factor analysis (CFA) was performed using the IBM AMOS 22 package program to determine whether the factor structure of the parent-adolescent career congruence scale was valid for the adolescent students who constituted the study group. Outliers ($n = 4$) were removed and confirmatory factor analysis was performed on 491 data. In the established CFA models, χ^2 / df , CFI, TLI / NNFI, GFI, AGFI and RMSEA values are referenced as goodness of fit index.

Four different confirmatory measurement models have been established in the CFA process. In Model 1, 12 items and 2 sub-factor structures in the original form of the Parent-Adolescent Career Congruence Scale were taken as basis and no modifications were made to this structure. It was found that this first model did not meet the necessary goodness of fit index criteria ($\chi^2 / df = 4.52$, GFI = .924, CFI = .853, AGFI = .888; TLI = .817; RMSEA = .085). On the basis of this, the modification suggestions and the item factor loads were investigated in order to create an alternative model. It was found that Item-2 load at a similar level on both the complementary congruence dimension, and supplementary congruence dimension and for this reason it was decided to remove this item from the scale in order to ensure model conformity.

In Model 2, the first alternative model to be established, Item-2 was removed from the scale and the goodness of fit index and modification suggestions of the scale were examined. It is seen that the model improved significantly in the goodness of fit indexes ($\chi^2 / df = 3.062$, GFI = .953, CFI = .918, AGFI = .927; TLI = .895; RMSEA = .065). When the modification suggestions for Model 2 is examined, it was seen that the covariance path established between Item-3 and Item-7 is likely to contribute significantly to the model fit. Considering the semantic closeness of the related item expressions and the high change index values of the item pairs, covariance path was drawn between these two items (Item 3 and Item 7) in Model 3, the second alternative model established in line with this suggestion, ($\chi^2 / df = 2.631$, GFI = .962, CFI = .937, AGFI = .940, TLI = .917, RMSEA = .058). In the final model (Model 3) there are 2 sub-dimensions related to each other. Assuming that the correlation between dimensions is due to parental-adolescent career congruence, the secondary level CFA is structurally tested to measure whether the dimensions of complementary congruence and supplementary congruence measure together parent-adolescent congruence. When the results of the first and second-level CFA are evaluated together, it can be said that the scale provides the necessary goodness of fit index, the final model (Model 3) is confirmed and has a construct validity.

In this study, the relationship between the Career Choice Family Impact Scale (Intolerant and Fugitive, 2015) and Adolescent-Parent Career Congruence Scale was also examined to provide evidence of a criteria based validity in order to strengthen the validity of Adolescent-Parent Career Congruence Scale.

Reliability was examined in terms of internal consistency with the Cronbach Alpha coefficient and in terms of stability with the test-retest technique. As a result of the analyzes, the Cronbach's alpha coefficient for complementary congruence subscale was .77, test-retest reliability .84; the cronbach alpha coefficient for the supplementary congruence subscale was .73, the test-retest reliability was .79 and the cronbach alpha coefficient for the whole scale was .82 and the retest reliability was .89. As a result, it can be said that the scale has satisfactory reliability coefficients.

Discussion

When the research findings were evaluated, it can be said that Adolescent-Parent Career Congruence Scale which measure the congruence between the parents and their adolescent children's career expectations consisting of two sub-scales (complementary congruence and supplementary congruence) and 11 items is a valid and reliable measurement tool that can be used theoretical and practical research in future.

Giriş

Ergenlik dönemi, eğitim sürecinde genellikle ortaokulun son yıllarını ve tüm lise dönemini kapsamaktadır. Ortaokul ve lise yıllarında ergenlerden ergenliğin getirdiği fiziksel, psikolojik ve benzerleri birtakım değişikliklerle başa çıkmaları gibi gelişim görevlerini üstlenmeleri beklenmektedir. Diğer yandan, ortaokuldaki ergenlerden lise giriş sınavına hazırlanmaları ve bir lise türü seçmeleri, lisedeki ergenlerden ise üniversiteye geçiş sınavlarına hazırlanmaları ve son sınıfta kariyer kararlarını vermeleri gibi eğitsel ve kariyer gelişim görevlerini üstlenmeleri beklenmektedir. Ülkemizdeki ve yurt dışındaki ergenlerin genel gelişim görevlerini, eğitsel ve kariyer gelişimi görevlerini gerçekleştirme süreçlerinde başta ebeveynlerinin, diğer aile bireylerinin, akranlarının ve öğretmenlerinin önemli rolleri olduğu görülmektedir. Nitekim ergenlerin ailelerinden, öğretmenlerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek ergenlerin adları geçen görevleri gerçekleştirmelerini kolaylaştırmaktadır (Otto, 2000; Sürücü, 2005). Bununla birlikte, yurt dışında (Gati ve Saka, 2001) ve ülkemizde (Bacanlı, 2016; Bacanlı, Eşici ve Özünlü, 2013) ergenlerin kariyer kararı verme sürecinde yaşadıkları en yaygın kariyer karar verme güçlüklerinin de yine ebeveynler, diğer aile bireyleri, öğretmenler ve akranlar gibi bireyin çevresindeki kişilerden kaynaklandığı bulunmuştur. Yukarıda belirtilen araştırmalar ve benzeri araştırma (Öztemel, 2013) bulguları başta ebeveynler olmak üzere dışarıdan bazı bireylerin, ergenlerin eğitsel ve kariyer gelişimleri, kariyer karar verme güçlükleri üzerinde olumlu veya olumsuz etkiye sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Ebeveynler genellikle ergen çocuklarının kendi sosyo-ekonomik koşullarına uygun liseleri ve kariyerleri seçmelerini istemektedirler. Ergenler ise ekonomik açıdan ebeveynlerine bağımlıdırlar. Bu nedenle ergenler kaçınılmaz bir şekilde diğer ihtiyaçlarında olduğu gibi eğitimlerine maddi destek konusunda da ebeveynlerinin isteklerine uymak zorunda kalmaktadırlar. Kısacası, ortaokuldaki ve lisedeki ergenler, eğitsel ve kariyer planlarını, okul ve kariyer tercihlerini yaparken yalnız değillerdir. Daha açık bir anlatımla, ülkemizde ortaokuldan liseye ve liseden üniversiteye geçişlerde ergenlerin sahip olmaları gereken okul başarısı ve sınav dereceleri (ilköğretim ve ortaöğretim sınıf geçme ve lise türü seçme yönetmelikleri), ebeveynlerin karar sürecine olumlu ve olumsuz müdahaleleri, aile yapısı, aile içi ilişkiler, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi, maddi destek süresi ve miktarı gibi bir takım faktörler ebeveynlerin ergen çocuklarının eğitsel ve kariyer planlamalarına katılmalarını, lise türü seçimlerini ve kariyer tercihlerini etkilemektedir (Bacanlı, Eşici ve Özünlü, 2013). Bu durumun doğal bir sonucu olarak, ülkemizde ergenlerin eğitsel ve kariyer planlarını yapma ve karar verme süreçlerinde ebeveynleri ile uyum içinde olmaları gerekli ve önemli görülmektedir. Ülkemizde ortaokullarda ve liselerde öğrenim gören ergenlerin ebeveynleri ile kariyer beklentileri açısından nasıl bir uyum içinde olduklarının belirlenmesi onlara sunulacak kariyer psikolojik danışmanlığı ve rehberliği hizmetlerinin neler olacağının belirlenmesine kaynaklık edecektir. Dolayısıyla, ülkemizde ortaokul ve liselerde öğrenim gören ergenlerin ebeveynleri ile kariyer uyumlarını ölçecek bir ölçme aracına gereksinim vardır. Bu nedenle bu çalışmada, orijinali Sawitri, Creed ve Zimmer-Gembeck (2012) tarafından geliştirilen, ergenlerin ve ebeveynlerinin kariyer beklentileriyle ilişkili uyumlarını ölçen Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeği'ni (Adolescent-Parent Career Congruence Scale) Türkiye'deki ortaokullarda ve liselerde öğrenim yapan ergenlere uyarlamak amaçlanmıştır.

Super (1990), Ginzberg (1984) ve Gottfredson (1981) gibi kariyer gelişim kuramcılarının göre eğitsel uğraşlar, amaçlar ve gelecek kariyer hedefleri için ergenlik yılları oldukça önemlidir. Super (1990) anahtar figürler veya rol modeller olarak adlandırdığı özellikle ebeveynlerin ve diğer aile bireylerinin ergenlerin kariyer gelişimlerini etkilediklerini ileri sürmektedir. Lent, Brown ve Hackett (1994; 2000) da Sosyal Bilişsel Kariyer

Gelişimi (SBKG) modellerinde, bağlamsal faktörlerin/desteklerin (örneğin; algılanan sosyal destekler, ebeveyn tutumları) varlığının sonuç beklentilerini ve öz-yetkinliği arttırabileceğini ileri sürmektedirler. Nitekim hem kariyer gelişim kuramcılarının hem de SBKG kuramcılarının bu görüşlerini destekleyen çeşitli araştırmalar vardır (Büyükgöze Kavas, 2011). Örneğin; Paa ve McWhirter (2000) aynı cinsiyetten ebeveynler, arkadaşlar ve öğretmenlerden algılanan sosyal desteğin kız ve erkek lise öğrencilerinin son zamanlardaki kariyer beklentilerini etkileyen en güçlü değişkenler olduklarını bulmuşlardır. Daha çok sayısal yeteneği gerektiren meslekler için ebeveyn desteği beklentisi, ortaokul öğrencilerinin bu mesleklere ilişkin öz-yetkinlikleriyle ve öğrencilerin bu mesleklere verdikleri değer derecesiyle ilişkili bulunmuştur (Lapan, Hinkelman, Adams, ve Turner, 1999; Turner ve Lapan, 2002). Ebeveynlerin çocuklarına matematik ve fen alanlarına yönelik teşvikleri çocuklarının öğrenme yaşantılarını olumlu etkilemiş ve bu etki çocukların öz-yetkinliklerinin ve sonuç beklentilerinin yükselmesine yol açmıştır (Ferry, Fouad, ve Smith, 2000). Keller ve Whiston (2008) ergenlerin ilgileri, değerleri ve mesleki kimliklerinin gelişiminin ebeveynler ve çocukları arasındaki ilişkisel faktörlerden etkilendiğini önermektedirler.

Mannheim ve Seger (1993) ebeveynlerden çocuğa iş değerlerinin geçişinde, ebeveynlerin sosyoekonomik statü, eğitim, meslek ve cinsiyet gibi özelliklerinin etkilerini incelemişlerdir. Annelerin bu demografik özellikleri ile erkek veya kız çocuklarının iş değerleri arasında ilişki bulunmamıştır. Young ve diğerleri (2001) ergenler ve ebeveynlerin kariyerle ilgili yaptığı konuşmalar arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. Araştırmada, ebeveynler ve ergen çocukları arasındaki konuşmanın etkisi arttıkça ebeveyn ve ergen arasındaki iletişimin daha açık hale geldiği, amaçların daha çok paylaşıldığı, başarı amaçları için daha iyi yöntemler belirlendiği, ebeveynlerinden daha etkili liderlik öğrendikleri, daha güçlü bireyselleşmenin gerçekleştiği bulunmuştur. Phillips, Blustein, Jobin-Davis ve White (2002) destekleyici yetişkinlerin olduğu ortamların, lise öğrencilerinin okuldan işe geçiş için daha hazır olma durumu ile ilişkili olduğunu belirlemişlerdir.

Bronfenbrenner'e (1986) göre birey ve çevre arasındaki uyum etkileşimci bakış açısını yansıtır. Etkileşimci bakış açısı, davranışın birey ve çevre arasındaki karşılıklı ilişkisinin bir sonucu olduğunu vurgular. Kristof (1996), birey ve çevre arasındaki uyumu incelerken uyumun *tamamlayıcı (complementary)* ve *benzerlik (supplementary)* olarak adlandırdığı iki alt boyutu olduğunu dikkate alınmasını vurgulamaktadır. *Tamamlayıcı uyum*, bireyin özellikleri çevresinde eksik olanı tamamladığında oluşur, bu da çevresindeki diğer bireylerin ihtiyaçlarını ya da isteklerini göz önüne alarak eksik olan şeyi geliştirmesini, ortaya koymasını sağlar (Muchinsky ve Monahan, 1987). *Benzerlik uyumu*, birey çevresindeki kişiler ile aynı özelliklere sahip olduğunda veya kendini çevresindeki kişiler ile eşleştirebildiğinde ortaya çıkar (Coble ve Edwards, 2004; Sekiguchi, 2004).

Tamamlayıcı ve benzerlik yönlerini işin içine katarak birey-çevre arasındaki uyumun kavramsallaştırılması Kristof (1996) tarafından örgütsel alandaki uyumu tanımlarken kullanılmıştır. Uyum; birey ve örgütler arasında şu durumlarda ortaya çıkar: (a) diğerlerinin ihtiyaç duyduğu en az bir şey sağlandığında (ki bu tamamlayıcı uyumdur) veya (b) benzer temel özellikler paylaşıldığında (ki bu benzerlik uyumudur) veya (c) iki durum da oluştuğunda ortaya çıkar. Kristof (1996) tamamlayıcı uyumu, ihtiyaçlar-donanımlar ve talepler-yetenekler uyumu olarak iki boyutta kavramsallaştırmıştır. İhtiyaçlar-donanımlar uyumu, bireyin (ergenin) ihtiyaçlarının oluştuğu ve bu ihtiyaçların bireyin çevresindeki diğer kişilerin (örneğin; ebeveynlerin) desteği ile karşılandığı durumu ifade eder. Sawitri ve diğerleri (2012) Ergen-Ebeveyn Uyum Ölçeğini geliştirirken Kristof'un bu

modelini temel almışlardır. Yapılan birçok araştırma, ergenlerin kariyer gelişimini zenginleştirmede ebeveyn desteğinin etkili olduğunu göstermiştir (Keller ve Whiston, 2008; Metheny ve Mcwhirter, 2013). Ancak, ebeveyn desteğinin ergenlerin ihtiyaçlarını karşılamada ne kadar başarılı olduğunu ölçen bir ölçek bulunmamaktadır. Talepler-yetenekler uyumu ise ergenin çevresinin isteklerini karşıladığında oluşan durumu ifade eder. Çoğu araştırmacı, ebeveynlerin beklentilerinin ergenlerin kariyer seçimleri üzerinde etkili olduğunu gösteren bulgular ortaya koymuşlardır (Fouad ve diğ., 2010). Kristof'a (1996) göre benzerlik uyumu, ergen ve ebeveynlerin kariyer ilgileri, planları, amaçları ve değerleri bakımından uyum ve benzerliğe işaret etmektedir. Araştırmacılar, ebeveynlerin meslekler hakkında temel bilgi kaynağı olduğunu vurgulamaktadır (Bryant, Zvonkovic ve Reynolds, 2006; Otto, 2000;). Nitekim ebeveynler ve çocukları arasındaki kariyer hakkındaki bilgi paylaşımları, onların potansiyel olarak kariyer planları ve kararları üzerinde ortak bir görüşe sahip olmalarını olası kılmıştır (Li ve Kerpelman, 2007; Young ve diğ., 2001). Sawitri ve diğerleri (2012) bu görüşü ortaya koyan ve ölçen her hangi bir ölçme aracı bulunmadığını ileri sürerek Ergen – Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeği'ni (EEKUÖ) geliştirmişlerdir.

Bu araştırmanın temel amacı, Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliğini Türkiye'deki ergen öğrenciler üzerinde inceleyerek, Türkçeye uyarlamaktır. Bu amaç kapsamında;

Yapı geçerliğine kanıt sağlamak için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

EEKUÖ'nin bir ölçüte dayalı geçerliğine ilişkin kanıt sağlamak için Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği (Özünlü ve Bacanlı, 2015) ile ilişkisi incelenmiştir.

Ergenin kariyer tercihi ile ebeveynin ergen için belirlediği kariyer arasındaki uyumluluğa göre EKUÖ puanının anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

EEKUÖ'nün güvenirliği Cronchbach Alpha iç tutarlık katsayıları ve test-tekrar test ile kararlılık katsayıları incelenmiştir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu kolaylıkla bulunabileni örnekleme (Erkuş, 2013) yöntemiyle ulaşılan 267 (% 53,9) kız ve 227 (% 45,9) erkek olmak üzere toplam 494 ergen öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler Ankara il merkezinde üçü lise, üçü ortaokul düzeyinde olmak üzere toplam altı farklı okulda öğrenim görmektedir. Okullar belirlenirken gönüllülük esasına dayalı olarak okul psikolojik danışmanları ve okul yöneticileri ile görüşülmüş, gerekli izinler alınmıştır. Okullar seçilirken, orta sosyo-ekonomik düzeyde ailelerin yoğunlukta olduğu bölgeler dikkate alınmıştır. Lise seçiminde farklı lise türlerinin temsil edilmesi amacıyla, meslek lisesi, Anadolu lisesi ve Anadolu imam hatip lisesinde uygulamalar yapılmıştır.

Alanyazında faktör analizi çalışmaları için önerilen örneklem sayısı farklılık göstermekte (Costello ve Osborne, 2005) ancak bu çalışmalarda özellikle doğrulayıcı faktör analizi yöntemi için örneklem genişliğinin önemi vurgulanmaktadır (Lehmann, 1999). Comrey ve Lee (1992) 300 kişilik bir örneklem iyi, 500 kişilik bir örneklem çok iyi, 1000 kişilik bir örneklem mükemmel olduğunu belirtmişlerdir. Kline (2013) her madde için en az 20 katılımcının olmasını önermektedir. Bu çalışmada da bu öneriler dikkate alınarak, olabildiğince fazla kişiye ulaşılmaya çalışılmıştır.

Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgilerin dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Çalışma Grubu

Demografik Bilgiler		N		%	
Cinsiyet	Kız	267		53.9	
	Erkek	227		45.9	
Sınıf	8	188		38.0	
	9	166		33.5	
	10	36		7.3	
	11	86		17.4	
	12	19		3.8	
Algılanan Ekonomik Durum	Düşük	23		4.6	
	Orta	442		89.3	
	Yüksek	28		5.7	
Öğrencinin Meslek Tercihi	Ebeveynleri ile Uyumlu	274		61.2	
	Ebeveynleri ile Uyumsuz	174		38.8	
Ebeveyn Öğrenim Durumu		Baba	Anne	Baba	Anne
	İlkokul	126	194	25.5	39.2
	Ortaokul	114	132	23.0	26.7
	Lise	157	113	31.7	22.8
	Lisans ve Lisansüstü	94	44	19.0	8.9

Ölçeğin Türkçe Uygulama Formunun Oluşturulması

Ölçeğin Türkçe taslak formunun oluşturulurken Beaton, Bombardier, Guillemine, ve Ferraz (2000) tarafından önerilen işlem basamakları dikkate alınmıştır. İlk olarak ölçek maddeleri psikolojik danışma ve rehberlik alanında uzman ve iyi derecede İngilizce çeviri yapabilen 5 öğretim elemanı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Sonra, araştırmacılar grup çalışması yaparak madde çevirilerini tek tek karşılaştırmışlardır. Her madde için en uygun ifadenin ne olacağına tartışarak karar vermişlerdir. Araştırmacılar tarafından oluşturulan Türkçe taslak form, bir ölçeğe ve değerlendirme uzmanı tarafından ölçeğe ve değerlendirme ilke ve tekniklerine uygunluğu açısından; bir Türkçe uzmanı tarafından Türkçe’ye uygunluk açısından; kariyer danışmanlığı alanında çalışan bir akademisyen tarafından İngilizce-Türkçe çevirilerin uygunluğu açısından; ortaokul ve lise düzeyinde çalışan birer okul psikolojik danışmanı tarafından ise maddelerin öğrenci düzeyine uygunluğu açısından incelenmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler sonrasında Türkçe ölçeğin nihai uygulama formu oluşturulmuştur.

İşlem

Araştırma verileri katılımcıların okullarında görev yapan okul psikolojik danışmanları tarafından toplanmıştır. Veri toplama araçları ve Kişisel Bilgi Formu’ndan oluşan bir set öğrencilere ders saatinde uygulanmıştır. Uygulama öncesi uygulamayı yapan okul psikolojik danışmanları tarafından öğrencilere araştırmanın amacı kısaca açıklanmıştır. Uygulamalar bir ders saatinde tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Orijinal Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeği’nin Geçerlik ve Güvenirliği

Sawitri ve diğerleri (2012) tarafından geliştirilen EEKUÖ'ü, ebeveynler ile ergen çocuklarının kariyer beklentileri arasındaki uyumu ölçen 6'lı likert (1 = tamamen katılmıyorum, 6 = tamamen katılıyorum) tipinde 12 maddeli bir ölçektir. Ölçekten alınan yüksek puanlar ergen-ebeveyn arasındaki kariyer uyumunun yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçek çalışmaları orta sosyo-ekonomik düzeyden ailelerden gelen 1062 lise öğrencisi üzerinde yapılmıştır. EEKUÖ'nün yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizleri sonucunda EEKUÖ'nün tamamlayıcı uyum (7 madde) ve bütünleyici uyum (5 madde) olmak üzere iki faktörlü bir yapıya sahip olduğu ortaya koyulmuştur. DFA sonuçlarına göre, uyum indeksleri EEKUÖ'nün iki faktörlü yapı gösterdiği doğrulanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ait iç tutarlılık katsayısı tamamlayıcı uyum için .83, benzerlik uyumu için ise .80 olarak bulunmuştur. Ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısı ise .87 dir. EEKUÖ'nün ölçüt bağıntılı geçerliği için; Ebeveyn Desteği Ölçeği, Ebeveyn Beklentilerini Karşılama Ölçeği ve Yaşam Doyumu Ölçeği kullanılmış olup aralarında anlamlı düzeyde ilişkiler saptanmıştır (Sawitri, ve diğ., 2012).

Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği (KSAEÖ)

Orijinali Fouad, Cotter, Fitzpatrick, Kantamneni, Carter ve Bernfeld (2010) tarafından geliştirilmiş olan KSAEÖ, kariyer kararı vermede ailenin birey üzerindeki etkisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan 12-53 yaşlar arası bireyler üzerinde geliştirilen bu ölçekte toplam madde sayısı 22 olup, bu maddelerden 2 tanesi tersten puanlanmaktadır. Bilgi Desteği (8 madde), Aile Beklentisi (6 madde), Parasal Destek (5 madde) ve Değerler/İnançlar (3 madde) olmak üzere 4 alt boyutu olan bu ölçek 5'li likert tipindedir. Bu 4 faktör toplam varyansın % 51'ini açıklamıştır. “*Bilgi desteği*” faktörünün maddeleri aile tarafından sağlanan kariyer ve iş ile ilgili bilgi düzeyini, “*duygusal destek*” faktörünün maddeleri aile tarafından verilen desteğin düzeyini, “*finansal destek*” faktörünün maddeleri eğitimi ya da kariyeri sırasında ailenin çocuğuna sağladığı materyal ya da para desteğini, “*aile beklentileri*” faktörünün maddeleri ise aile tarafından çocuğun cinsiyetine inançlarına ya da kültürüne göre bir seçim yapması konusunda beklenti düzeyini içermektedir. İç tutarlılık katsayıları “*duygusal destek*” faktörü için .90, “*finansal destek*” faktörü için .79, “*aile beklentileri*” faktörü için .85 ve “*bilgi desteği*” faktörü için .79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması ise Özünlü ve Bacanlı (2015) tarafından 506 lise öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Ölçek orijinalinde de olduğu gibi 4 faktörlü bir yapıya sahip olup, toplam varyansın %58.38'ini açıklamıştır. KSAEÖ'nün iç tutarlılık katsayıları sırasıyla: Ölçeğin tümü .77, Bilgi Desteği Faktörü .89, Finansal Destek Faktörü .78, Aile Beklentileri Faktörü .72, Değer ve İnançlar Faktörü .83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test tekrar test güvenirlik katsayısı .83 olarak bildirilmiştir.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından geliştirilen bu form, katılımcıların cinsiyetleri, sınıf düzeyleri, yaşları, öğrenim gördükleri okullar, algıladıkları sosyoekonomik düzeyleri, ağırlıklı not ortalamaları, ebeveynlerinin eğitim düzeyleri, ileride seçmek istedikleri meslek ve ebeveynlerinin onların ileride seçmelerini istedikleri meslek hakkında bilgi toplamayı amaçlayan soruları içermektedir.

Verilerin Analizi

Ebeveyn-ergen kariyer uyumu ölçeğinin faktör yapısının Türkiye örnekleminde geçerli olup olmadığının belirlenmesi amacıyla IBM SPSS Amos 21.0 paket programı kullanılarak iki farklı düzeyde DFA yapılmıştır.

Model uyum indeksleri olarak χ^2/df (Chisquare/Degrees of Freedom), CFI (Comparative Fit Index), TLI/NNFI (Non-Normed Fit Index), GFI (Goodness of Fit Index) AGFI (Adjusted Goodness of Fit Index, RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation) değerleri dikkate alınmıştır. Cronbach alfa güvenirlik katsayısı, korelasyon katsayıları ve bağımsız gruplar için t-testi analiz yöntemlerinde ise IBM SPSS 21.0 Paket Programı kullanılmıştır. Veri setindeki uç ve sapan değerler incelenmiş, 3 uygulama veri setinden çıkarılarak doğrulayıcı faktör analizi 491 veri üzerinde yapılmıştır.

Bulgular

Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeğinin Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Yapı Geçerliliği: Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla yapılan birinci ve ikinci düzey DFA sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2.

Ebeveyn-Ergen Kariyer Uyumu Ölçeğinin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

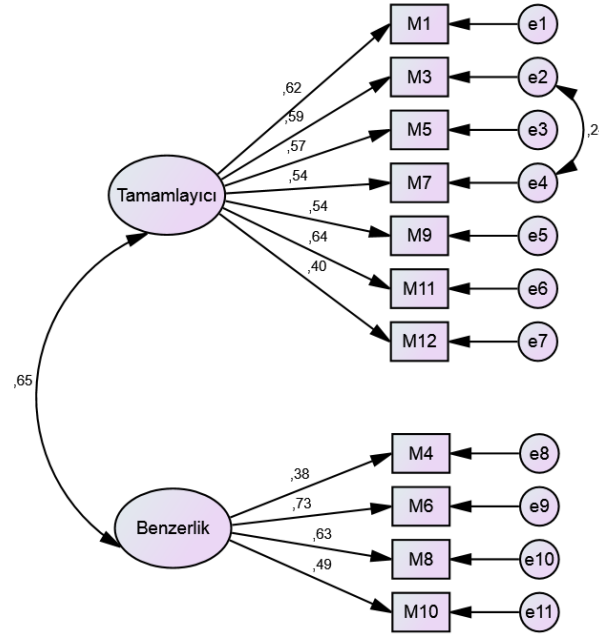
χ^2	Df	χ^2/df	GFI	CFI	AGFI	TLI	RMSEA
					FI		A
<i>Model 1: Birinci Düzey 12 Maddeli</i>							
239.695	53	4.523	.924	.853	.888	.817	.085
<i>Model 1: Birinci Düzey Madde 2 Ölçekten Çıkarılmış</i>							
131.656	43	3.062	.953	.918	.927	.895	.065
<i>Model 1: Birinci Düzey Madde 3- Madde 7 Hata Kovaryansı Eklenmiş</i>							
110.494	42	2.631	.962	.937	.940	.917	.058
<i>Model 2: İkinci Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi</i>							
110.494	42	2.631	.962	.937	.940	.917	.058

Tablo 2’de görüldüğü üzere Model 1’de Ebeveyn-Ergen Kariyer Uyumu Ölçeğinin DFA orijinal ölçekte yer alan 12 madde ve 2 alt faktör temel alınarak yapılmıştır. 2 faktör ve 12 maddeli yapı üzerinde hiçbir modifikasyon uygulanmadan uyum iyiliği indeks değerlerinin ($\chi^2/df = 4.52$; GFI = .924; CFI = .853; AGFI = .888; TLI = .817; RMSEA = .085) tatmin edici olmadığı görülmüştür. Uyumsuzluk yaratan durum ve maddelerin kontrolü için faktör yükleri, modifikasyon indeksleri ve standardize edilmiş regresyon katsayıları kontrol edilmiştir (Harrington, 2009). En yüksek modifikasyon değerleri veren M2’nin yük değerleri incelenmiş, her iki boyutu da benzer düzeyde yük verdiği görülmüştür. M2’nin iki faktör ile de ilişkili olabileceği ve tek bir alt boyutu temsil etmede sorun yaratabileceği düşünülerek tartışılmış ve ölçekten çıkarılmasına araştırmacılar tarafından karar verilmiştir.

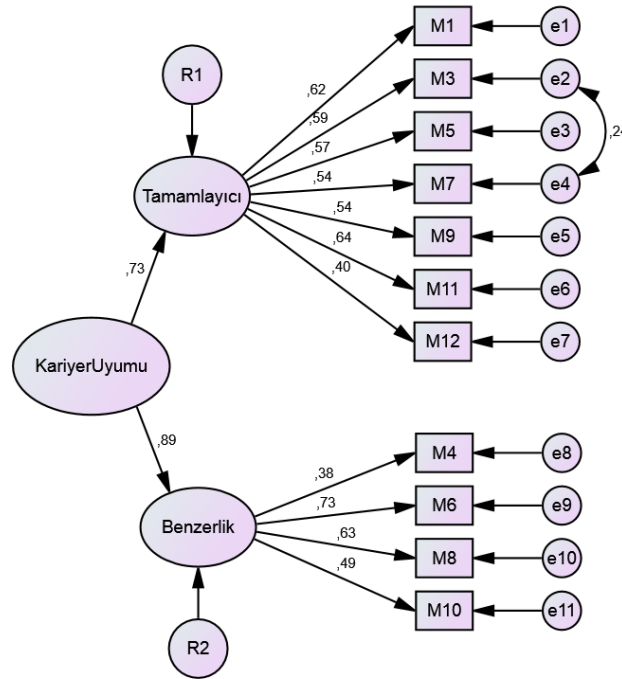
Model 1’de, M2 ölçekten çıkarılmış ve ölçeğin uyum indeksleri ile modifikasyon önerileri tekrar incelenmiştir. Kurulan modelin uyum iyiliği indekslerinde önemli iyileşmeler olduğu görülmüştür ($\chi^2/df =$

3.062; GFI = .953; CFI = .918; AGFI = .927; TLI = .895; RMSEA = .065). Modifikasyon önerileri incelendiğinde, Madde 3 ve Madde 7 ifadelerindeki anlamsal yakınlıklar ve madde çiftlerine ait yüksek değişim endeks değerleri göz önünde bulundurularak, bu iki madde arasındaki kovaryansı modele eklenmiştir. Modelin genel uyum katsayılarında önemli iyileşmeler saptanmış ve nihai model elde edilmiştir ($X^2/df = 2.631$; GFI = .962; CFI = .937; AGFI = .940; TLI = .917; RMSEA = .058). Yapılan birinci düzey DFA'ya ilişkin path diyagramı Şekil 1'de sunulmuştur. Nihai modelde birbirleriyle ilişkili 2 alt boyut yer almaktadır. Boyutlar arasındaki korelasyonun ebeveyn-ergen kariyer uyumu isimli gizil bir değişkenden kaynaklandığı varsayılarak, ikinci düzey DFA yapılmış, tamamlayıcı uyum ve benzerlik uyumu boyutlarının birlikte ebeveyn-ergen uyumunu ölçüp ölçmediği yapısal olarak test edilmiştir (Model 2). Yapılan ikinci düzey DFA sonucuna ilişkin path diyagramı Şekil 2'de sunulmuştur. Birinci ve ikinci düzey DFA sonuçları birlikte değerlendirildiğinde; ölçeğin gerekli olan uyum iyiliği indekslerini sağladığı ve doğrulandığı söylenebilir (Kline, 2011; Schreiber, Nora, Stage, Barlow ve King, 2006; Jöreskog ve Sörbom, 1993).

Şekil 1. Ebeveyn-Ergen Uyumu Ölçeği Birincil Düzey DFA Path Diyagramı

Şekil 2. Ebeveyn-Ergen Uyumu Ölçeği İkincil Düzey Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Ölçüt Geçerliği

Bu araştırmada EEKUÖ'nin bir ölçüte dayalı geçerliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla, Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği - KSAEÖ (Özünü ve Bacanlı, 2015) ile EEKUÖ'ü arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu ölçekler 227 lise öğrencisine uygulanmıştır. KSAEÖ lise öğrencilerine uyarlandığı için 8. sınıflara uygulama yapılmamıştır. Yapılan analizler sonucunda lise öğrencilerinin KDSEÖ'den aldıkları puanlar ile EEKUÖ'den aldıkları toplam puan ($r = .40, p < .01$), tamamlayıcı uyum alt ölçeği puanları ($r = .36, p < .01$) ve benzerlik uyumu alt ölçeği puanları arasında ($r = .37, p < .01$) pozitif yönlü, orta düzeyde, anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Ergenin kariyer tercihi ile ebeveynin ergen için belirlediği kariyer tercihleri arasındaki uygunluk

Ölçeğin geçerliğine ilişkin ek kanıt sağlamak amacıyla, bir ölçüte dayalı geçerlik kapsamında, ebeveynleri ile aynı meslek tercihine sahip ergenler ile ebeveynleri ile farklı meslek tercihine sahip ergenlerin ölçekten aldıkları puanlar karşılaştırılmıştır. Meslek tercihleri ebeveynleri ile aynı olan ergenlerin EEKUÖ'den, meslek tercihleri ebeveynleri ile farklı olan ergenlere göre daha yüksek puan almaları beklenmektedir. Bu kapsamda ergenlerin kendi kariyer tercihleri ile ebeveynlerinin onlar için istedikleri kariyer tercihleri arasındaki uyumu belirlemek için kişisel bilgi formunda ergenlere “kendiniz ileride hangi mesleği seçmek istiyorsunuz?” ve “anne-babalarınız ileride hangi mesleği seçmenizi istiyor?” soruları sorulmuştur. Bu sorulara verilen yanıtlar ergenin seçmek istediği kariyer ile ebeveynlerinin onun için istediği kariyer aynı ise uyumlu (1), farklı ise uyumsuz (2) olarak kodlanmıştır. Bu sorulardan herhangi birinin boş bırakıldığı veya “bilmiyorum” şeklinde yanıtlandığı veriler analize dahil edilmemiştir. Kariyer tercihleri ebeveynleri ile aynı olan ergenler ve ebeveynleri ile kariyer tercihleri farklı olan ergenlerin EEKUÖ'den elde ettikleri puanlar, bağımsız gruplar için *t*-testi analiz yöntemi kullanılarak karşılaştırılmıştır. Bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 3.

Ebeveyn ve Ergenlerin Kariyer Tercihlerinin Karşılaştırılmasına Yönelik t-Testi Karşılaştırma Sonuçları

Boyut	Meslek Tercihi	N	Ort	Sd	F	t	p
EEKUÖ	Aynı	274	29.18	4.24	.060	4.529	.000
Tamamlayıcı	Farklı	174	27.28	4.40			
EEKUÖ	Aynı	274	14.68	3.04	2.378	8.785	.000
Benzerlik	Farklı	174	12.00	3.30			
EEKUÖ Toplam	Aynı	274	43.86	6.31	.212	7.392	.000
	Farklı	174	39.29	6.49			

Tablo 3 incelendiğinde; ebeveynleri ile kariyer tercihleri aynı ve farklı olan ergenlerin EEKUÖ'nün tamamlayıcı alt ölçeği, benzerlik alt ölçeği ve toplam puanlarına uygulanan *t*-testi sonuçlarına, ebeveyn ile kariyer tercihleri aynı olan ergenlerin lehine anlamlı farklılık olduğu görülmektedir ($t_{(447)} = 7.392, p < .001$). Bir başka deyişle, ebeveynleri ile aynı kariyer tercihinin sahip olan ergenlerin, ebeveynleri ile kariyer tercihleri farklı olan ergenlere göre EEKUÖ'nün toplam ve iki alt ölçeği puanları anlamlı düzeyde yüksektir. Ölçeğin ölçmek istediği özelliğin ergen-ebeveyn kariyer uyumu olduğu düşünüldüğünde, ebeveynleri ile kariyer uyumu olan ergenler lehine farklılık, geçerliliğe ek kanıt olarak gösterilebilir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirliliğine ilişkin kanıt sağlamak amacıyla Cronbach'ın Alpha katsayısı ile iç tutarlık katsayısı ve test-tekrar test tekniği ile kararlılık katsayısı hesaplanmıştır. Test-tekrar test güvenirliliği için 93 öğrenciye bir ay arayla EEKUÖ'ü uygulanmış, uygulamalar arasındaki korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Analizler sonucunda, ölçeğin tümüne ilişkin cronbach alfa katsayısının .82, test-tekrar test güvenirliliğinin ise .89 olduğu, tamamlayıcı uyum altboyutu için Cronbach alfa katsayısının .77, test-tekrar test güvenirliliğinin .84; benzerlik uyumu alt boyutu için cronbach alfa katsayısının .73, test-tekrar test güvenirliliğinin ise .79 olduğu görülmüştür. Sonuç olarak ölçeğin tatmin edici güvenirlilik katsayılarına sahip olduğu söylenebilir (Nunnally, 1978).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeğinin Türkiye'deki ortaokul ve liselerde öğrenim yapan ergenlere uyarlanması amaçlanmıştır. Kristof'un (1996) birey ve çevre arasındaki etkileşimi tanımladığı uyum modeline dayanarak Sawitri ve diğerleri (2012) geliştirdikleri Ergen-Ebeveyn Kariyer Uyumu Ölçeğinin tamamlayıcı ve benzerlik uyumu olmak üzere iki alt boyuttan oluşacağını ileri sürmüşlerdir. Nitekim orijinal ölçek de bu iki alt boyuta sahiptir. Türkiye'deki ergen örnekleminde de EEKUÖ'nün aynı yapıya sahip olup olmadığı doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılarak test edilmiştir. DFA sonucunda, orijinal ölçekte benzerlik uyumu alt boyutunda yer alan 2. maddenin - "*Ebeveynlerim ve ben kariyer başarısını aynı şekilde tanımlarız*"- hem tamamlayıcı uyum boyutuna hem de benzerlik uyumu boyutuna benzer derecede yüklenmesi nedeniyle Türkçe EEKUÖ'nün faktör yapısını bozduğu görülmüştür. Bu sebeple maddenin ifade edilişi ebeveyn-ergen kariyer uyumu boyutlarına dayalı olarak değerlendirilmiş, maddeye yönelik ek uzman görüşü alınmış ve yapılan çeviriler kontrol edilmiştir. Ayrıca, ölçekte ilgili alt boyutta bu maddeden farklı ancak onunla aynı niteliği ölçen başka maddelerin olduğu görülmüştür. Alt ölçeklerdeki madde sayısı kontrol edilmiş ve bu maddelerin ölçekten çıkarılmasının sınır kabul edilen faktör veya alt boyut başına en az 3 madde kriterini (Little, Lindenberger ve Nesselroade, 1999; Marsh, Hau, Balla ve Grayson, 1998) karşıladığından sorun yaratmayacağı kararı verilmiştir.

Yapılan bütün bu incelemeler sonrasında uyum iyiliğini sağlamak amacıyla 2. maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Geri kalan 11 madde ile yapılan DFA sonucunda orijinal ölçek gibi iki alt boyuttan oluşan Türkçe EEKUÖ'nün iyi uyum gösterdiği bulunmuştur ($X^2/df = 2.631$; GFI = .962; CFI = .937; AGFI = .940; TLI = .917; RMSEA = .058). Türkçe EEKUÖ'nün güvenilirliğini belirlemek için iki alt boyuta ve ölçeğin tümüne ilişkin Cronbach'ın alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. İç tutarlık katsayıları, tamamlayıcı uyum alt boyutu için .77, benzerlik uyumu için .73, ölçeğin tümü için .82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin kararlılığına ilişkin yapılan test-tekrar test sonucunda ise tamamlayıcı alt boyutunun test-tekrar test güvenirliliğinin .84, benzerlik alt boyutunun .79 ölçeğin tümünün test-tekrar test güvenirliliğinin ise .89 olduğu bulunmuştur. Türkçe EEKUÖ'nün faktör yapısı ve güvenirliliği ile ilgili bu bulguların orijinal ölçeğin faktör yapısıyla ve güvenirliliğiyle ilgili bulgulara benzemektedir. Dolayısıyla Türkçe EEKUÖ'nün iki faktörlü yapısı da orijinal ölçeğin iki faktörlü yapısının dayandırıldığı teorik temele uygun bulunmuştur. Türkçe EEKUÖ'nün güvenirliliği için hesaplanan iç tutarlık ve kararlılık katsayıları ile ilgili değerler hem orijinal ölçeğin değerlerine benzemektedir hem de literatürde beklenen ($\alpha > .60$; Nunnally, 1978) değerlere benzemektedir. Kısacası Türkçe EEKUÖ'nün yapı geçerliğinin ve güvenirliliğinin yani psikometrik özelliklerinin iyi olduğu söylenebilir.

Ebeveynlerin ve çocuklarının kariyer seçimleri uyumlu olduğunda bunun çocuğun kariyer gelişimini ve seçimini olumlu yönde etkilediğini gösteren araştırmalar vardır (Duffy ve Dik, 2009; Phillips, Christopher-Sisk ve Gravino, 2001). Ülkemizde kariyer gelişimi ve seçiminde ebeveyn-ergen kariyer uyumunun önemli olduğu çeşitli araştırmalarda ve uygulamalı çalışmalarda dile getirilmiştir (Bacanlı, 2016). Dolayısıyla bu araştırmada uyarlanan ve iyi psikometrik özelliklere sahip olan Türkçe EEKUÖ'nün ergen-ebeveyn kariyer uyumunu konu edinecek gelecek teorik ve uygulamalı araştırmalarda kullanılabileceği önerilebilir.

Ergenlerin kariyer gelişimleri ve seçimlerine ailenin ve ebeveynlerden ve diğer aile bireylerinden algılanan sosyal desteğin, ebeveynlere bağlanma ve ebeveyn çocuk yetiştirme stillerinin etkili olduğunu bulan çeşitli araştırmalar vardır (Bacanlı ve Sürücü, 2011; Fouad ve diğ., 2010; Özünlü ve Bacanlı, 2015). Bu araştırmaların sonuçlarına dayanarak bu araştırmada EEKUÖ'nün bir ölçüte dayalı geçerliğini belirlemek için, lise öğrencilerinin Kariyer Seçiminde Aile Etkisi Ölçeği - KSAEÖ (Özünlü ve Bacanlı, 2015) puanları ile EEKUÖ'ü puanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. EEKUÖ'nün toplam puanları, tamamlayıcı uyum ve benzerlik uyumu alt ölçekleri puanları ile KDSEÖ'nün toplam puanı arasında pozitif yönlü anlamlı ve orta düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Bu bulgu Türkçe EEKUÖ'nün lisede öğrenim yapan ergenlerin ergen-ebeveyn uyumlarının ölçümü için ölçüt geçerliğinin iyi olduğunu göstermiştir.

Türkçe EEKUÖ'nün geçerliği için, Kristof'un (1996) etkileşimci görüşe temel alarak tanımladığı ve EEKUÖ'nün alt boyutlarını oluşturan benzerlik ve tamamlayıcı kavramlarının içeriklerine dayanarak ergenlerin kendi kariyer tercihleri ile ebeveynlerinin onlar için istedikleri kariyer tercihleri arasındaki uyum incelenmiştir. Ergenlere kişisel bilgi formunda ileride seçmeyi düşündükleri meslek ve ebeveynlerinin onların seçmesini istedikleri meslek sorulmuştur. Ergenin ve ebeveyninin seçmek istediği meslek aynı ise "uyumlu" farklı ise "uyumsuz" olarak değerlendirilmiştir. Bulgular, ebeveynleri ile uyumlu kariyer tercihinin sahip olan ergenlerin, ebeveynleri ile kariyer tercihleri uyumsuz olan ergenlere göre EEKUÖ'nün toplam ve iki alt ölçeğinden anlamlı olarak daha yüksek puan aldığını göstermiştir. Ölçülmek istenilen özellik düşünüldüğünde ebeveynleri ile uyumlu kariyer tercihlerine sahip ergenlerin ölçekten yüksek puan almaları beklenen bir durumdur. Bu bulgular yukarıda ileri sürülen teorik görüşleri destekleyerek Türkçe EEKUÖ'nün geçerliğini güçlendirmiştir.

Türkçe EEKUÖ'ü iki alt boyutlu olmasından dolayı ergen-ebeveyn kariyer uyumunu ölçmek isteyen araştırmacılar ve uygulayıcılar için ek bir fayda sağlamaktadır. Tamamlayıcı uyum alt boyutu ergenlerin kendi kariyer ihtiyaçlarının ebeveynlerinininkilerle ne kadar iyi uyumlu olduğunu ölçmektedir. Diğer bir deyişle, ebeveynlerin çocuklarının kariyer gelişimi ve seçimi sürecinden ne derece memnun olduğu hakkında bir değerlendirme yapılmasını sağlarken; benzerlik uyumu alt boyutu ise ergenler ve ebeveynlerinin kariyer inançları ve bakış açıları arasındaki benzerlik algılarını yansıtmaktadır. Türkçe EEKUÖ 11 madde (tamamlayıcı uyum için 7 madde, benzerlik uyumu için 4 madde) olmasından dolayı gelecek teorik ve uygulamalı araştırmalarda diğer ölçme araçları ile birlikte kullanım kolaylığı sağlayabilir. Ayrıca, kariyer psikolojik danışmanları ve okul psikolojik danışmanları Türkçe EEKUÖ'yü ergenlerin kariyer gelişimlerini zenginleştirmeyi ve kariyer gelişimi ve seçimiyle ilgili sorunlarıyla başa çıkabilmeyi amaçlayan hizmetlerde kullanabilirler.

Bu çalışmanın alan yazına değerli katkılarının yanında bazı sınırlılıkları da mevcuttur. Bu çalışmada Türkçe EEKUÖ'nün ölçüt geçerliği belirlenmesi lisede öğrenim yapan ergen örneklemini üzerinde yapılmıştır. Sekizinci sınıftaki ergen öğrenciler için EEKUÖ'nün ölçüt geçerliği belirlenmemiştir. Dolayısıyla bu bir sınırlılıktır. Gelecekte EEKUÖ'nün sekizinci sınıftaki ergenler için de ölçüt geçerliğinin çalışılması önerilmektedir. Bunun yanı sıra, örneklem seçimi olarak erişilebileni örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklemin evreni temsil gücünü arttırmak adına seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılabilir. Diğer yandan ergen ve ebeveynin kariyer seçimlerinin benzer olup olmadığının belirlenmesi için kişisel bilgi formunda yer alan sorular yalnızca ergen tarafından yanıtlanmıştır. Bir başka deyişle ergen kendi bakış açısı ile ailesinin onun için istediği mesleği belirtmiş olabilir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda ebeveyn-ergen uyumunun belirlenmesinde ailenin de sürece dahil edilmesi Türkçe EEKUÖ'nün geçerliğinin güçlendirilmesine önemli katkılar getirecektir. Bunlara ek olarak, gelecekte EEKUÖ'nün geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin çalışmaları tekrar etmeyi amaçlayan araştırmaların yapılması ölçeğin geçerliğine ve güvenilirliğine katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Bacanlı, F. ve Sürücü, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimleri ile ebeveyne bağlanmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 679-700.
- Bacanlı, F. (2016). Career decision-making difficulties of Turkish adolescents. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 16(2), 233-250. <https://doi.org/10.1007/s10775-015-9304-8>
- Bacanlı, F., Eşici, H. ve Özünlü, M. B. (2013). Kariyer karar verme güçlüklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(40), 198-211.
- Beaton, D. E., Bombardier, C., Guillemin, F., ve Ferraz, M. B. (2000). Guidelines for the process of cross-cultural adaptation of self-report measures. *Spine*, 25(24), 3186-3191.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742.
- Bryant, B. K., Zvonkovic, A. M., ve Reynolds, P. (2006). Parenting in relation to child and adolescent vocational development. *Journal of Vocational Behavior*, 69(1), 149-175. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2006.02.004>
- Büyükgöze Kavas, A. (2011). *Testing a model of career indecision among university students based on Social Cognitive Career Theory*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Cable, D. M., ve Edwards, J. R. (2004). Complementary and supplementary fit: A theoretical and empirical integration. *Journal of Applied Psychology*, 89(5), 822-834.
- Costello, A. B., ve Osborne, J. W. (2005). Best practices in exploratory factor analysis: Four recommendations for getting the most from your analysis. *Practical Assessment, Research & Evaluation*, 10(7), 1-9.
- Duffy, R. D., ve Dik, B. J. (2009). Beyond the self: external influences in the career development process. *The Career Development Quarterly*, 58(1), 29-43. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2009.tb00171.x>
- Ferry, T. R., Fouad, N. A., ve Smith, P. L. (2000). The role of family context in a social cognitive model for career-related choice behavior: A math and science perspective. *Journal of Vocational Behavior*, 57(3), 348-364. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1999.1743>
- Flores, L. Y., ve O'Brien, K. M. (2002). The career development of Mexican American adolescent women: A test of social cognitive career theory. *Journal of Counseling Psychology*, 49(1), 14-27. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0167.49.1.14>
- Fouad, N. A., Cotter, E. W., Fitzpatrick, M. E., Kantamneni, N., Carter, L., ve Bernfeld, S. (2010). Development and validation of the family influence scale. *Journal of Career Assessment*, 18(3), 276-291. <https://doi.org/10.1177/1069072710364793>
- Gati, I., ve Saka, N. (2001). High school students' career-related decision-making difficulties. *Journal of Counseling & Development*, 79(3), 331-340. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.2001.tb01978.x>
- Ginzberg, E. (1984). Career development. D. Brown ve L. Brooks (Ed.), *Career choice and development, applying contemporary theories to practice* içinde (ss.169-241). San Francisco: Jossey-Bass.

- Gottfredson, L. S. (1981). Circumscription and compromise: A developmental theory of occupational aspirations. *Journal of Counseling Psychology*, 28(6), 545-579. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0167.28.6.545>
- Harrington, D. (2009). *Confirmatory factor analysis*. New York, NY: Oxford University.
- Jöreskog, K. G., ve Sörbom, D. (1993). *Lisrel 8: Structural equation modeling with simplis command language*. Lincolnwood: Scientific Software International.
- Keller, B. K., ve Whiston, S. C. (2008). The role of parental influences on young adolescents' career development. *Journal of Career Assessment*, 16(2), 198-217. <https://doi.org/10.1177/1069072707313206>
- Kline, P. (2013). *Handbook of psychological testing*. London: Routledge.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3rd ed.). New York: Guilford.
- Kristof, A. L. (1996). Person-organization fit: An integrative review of its conceptualizations, measurement, and implications. *Personnel Psychology*, 49(1), 1-49. <https://doi.org/10.1111/j.17446570.1996.tb01790.x>
- Lapan, R. T., Hinkelman, J. M., Adams, A., ve Turner, S. (1999). Understanding rural adolescents' interests, values, and efficacy expectations. *Journal of Career Development*, 26(2), 107-124. <https://doi.org/10.1023/A:1018669417022>
- Lehmann, E. L. (1999). *Elements of large-sample theory*. New York: Springer.
- Lent, R. W., Brown, S. D., ve Hackett, G. (1994). Toward a unifying social cognitive theory of career and academic interest, choice, and performance. *Journal of Vocational Behavior*, 45(1), 79-122. <https://doi.org/10.1006/jvbe.1994.1027>
- Lent, R. W., Brown, S. D., ve Hackett, G. (2000). Contextual supports and barriers to career choice: A social cognitive analysis. *Journal of Counseling Psychology*, 47(1), 36-49. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0167.47.1.36>
- Li, C., ve Kerpelman, J. (2007). Parental influences on young women's certainty about their career aspirations. *Sex Roles*, 56(1-2), 105-115. <https://doi.org/10.1007/s11199-006-9151-7>
- Little, T. D., Lindenberger, U., ve Nesselroade, J. R. (1999). On selecting indicators for multivariate measurement and modeling with latent variables: When "good" indicators are bad and "bad" indicators are good. *Psychological Methods*, 4(2), 192-211.
- Mannheim, B., ve Seger, T. (1993). Mothers' occupational characteristics, family position, and sex role orientation as related to adolescents' work values. *Youth & Society*, 24(3), 276-298. <https://doi.org/10.1177/0044118X93024003002>
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Balla, J. R., ve Grayson, D. (1998). Is more ever too much? The number of indicators per factor in confirmatory factor analysis. *Multivariate Behavioral Research*, 33(2), 181-220. https://doi.org/10.1207/s15327906mbr3302_1

- Metheny, J., ve McWhirter, E. H. (2013). Contributions of social status and family support to college students' career decision self-efficacy and outcome expectations. *Journal of Career Assessment*, 21(3), 378-394. <https://doi.org/10.1177/1069072712475164>
- Metheny, J., ve McWhirter, E. H. (2013). Contributions of social status and family support to college students' career decision self-efficacy and outcome expectations. *Journal of Career Assessment*, 21(3), 378-394.
- Muchinsky, P. M., ve Monahan, C. J. (1987). What is person-environment congruence? Supplementary versus complementary models of fit. *Journal of Vocational Behavior*, 31(3), 268-277. [https://doi.org/10.1016/0001-8791\(87\)90043-1](https://doi.org/10.1016/0001-8791(87)90043-1)
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.
- Otto, L. B. (2000). Youth perspectives on parental career influence. *Journal of Career Development*, 27(2), 111-118. <https://doi.org/10.1177/089484530002700205>
- Öztemel, K. (2013). Lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüklerinin yordayıcıları olarak sosyal destek ve cinsiyet. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(3), 241-257.
- Özünlü, M. B., ve Bacanlı, F. (2015). Kariyer seçiminde aile etkisi ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 13-32.
- Paa, H. K., ve McWhirter, E. H. (2000). Perceived influences on high school students' current career expectations. *The Career Development Quarterly*, 49(1), 29-44. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2000.tb00749.x>
- Phillips, S. D., Blustein, D. L., Jobin-Davis, K., ve White, S. F. (2002). Preparation for the school-to-work transition: The views of high school students. *Journal of Vocational Behavior*, 61(2), 202-216. <https://doi.org/10.1006/jvbe.2001.1853>
- Phillips, S. D., Christopher-Sisk, E. K., ve Gravino, K. L. (2001). Making career decisions in a relational context. *The Counseling Psychologist*, 29(2), 193-214. <https://doi.org/10.1177/0011000001292002>
- Sawitri, D. R., Creed, P. A., ve Zimmer-Gembeck, M. J. (2012). The adolescent-parent career congruence scale: Development and initial validation. *Journal of Career Assessment*, 21(2), 210-226. <https://doi.org/10.1177/1069072712466723>
- Schreiber, J. B., Nora, A., Stage, F. K., Barlow, E. A., ve King, J. (2006). Reporting structural equation modeling and confirmatory factor analysis results: A review. *The Journal of Educational Research*, 99(6), 323-338. <https://doi.org/10.3200/JOER.99.6.323-338>
- Sekiguchi, T. (2004). Person-organization fit and person-job fit in employee selection: A review of the literature. *Osaka Keidai Ronshu*, 54(6), 179-196.
- Super, D. E. (1990). A life-span, life-space approach to career development. D. Brown ve L. Brooks (Ed.) *The Jossey-Bass management series and The Jossey-Bass social and behavioral science series. Career choice and development: Applying contemporary theories to practice* içinde (ss. 197-261). San Francisco: Jossey-Bass.

- Sürücü, M. (2005). *Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turner, S., ve Lapan, R. T. (2002). Career self-efficacy and perceptions of parent support in adolescent career development. *The Career Development Quarterly*, 51(1), 44-55. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.2002.tb00591.x>
- Young, R. A., Valach, L., Ball, J., Paseluikho, M. A., Wong, Y. S., DeVries, R. J., . . . Turkel, H. (2001). Career development in adolescence as a family project. *Journal of Counseling Psychology*, 48(2), 190-202. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-0167.48.2.190>
- Young, R. A., Valach, L., Paseluikho, M. A., Dover, C., Matthes, G. E., Paproski, D. L., ve Sankey, A. M. (1997). The joint action of parents and adolescents in conversation about career. *The Career Development Quarterly*, 46(1), 72-86. <https://doi.org/10.1002/j.2161-0045.1997.tb00693.x>